

Cortinarius camptoros

Elastisk spindling

Storsvampar, Basidiesvampar

NE NA LC DD NT **VU** EN CR RE

Sårbar (VU)
A2c+3c+4c; B2ab(iii); C1+2a(i)

Klass: Agaricomycetes, **Ordning:** Agaricales, **Familj:** Cortinariaceae, **Släkte:** Cortinarius (spindlingar), **Art:** Cortinarius camptoros - elastisk spindling Brandrud & Melot **Synonymer:**

Kännetecken

Denna spindelskivling känns igen på den egenartat elastiska hatten. Den är 4–7 cm bred, först rundad till klockformad, senare utbrett välvd med bred puckel, ofta lite oregelbunden. Kanten kan ibland vara radiärt fårad och den är ofta hygroman i de yttre olivbruna delarna. Hatt huden är fettartat klibbig, ljust till mörkt gråbrun. I centrum är den ofta mera gul- eller rödbrun. På hattmitten är den något silverglimrande eller rimfrostig av ett mycket tunt velum. Köttet i hatten är vitaktigt och elastiskt, i foten som ungt gråviolett till lilablått. Skivorna är täta, ljust gråviolettera, lilablå mot lamelleggen. Foten är glansig, ljust till mättat lilablå, gråvit till ockragul som äldre. Den är 4–7 cm hög och 0,8–1,5 cm bred. Vid basen har den en kantad bulb som är upp till 3 cm bred. Velum är först lilablått, mera sällan vitt, i en zon på bulbkanten. Lukten är tydligt jordartad, i fotbasen är lukten något honungsartad.

Utbredning och status

Arten är rapporterad från Öland, Gotland och Västergötland, sammanlagt 7 kända aktuella lokaler i landet (2005). Det verkliga antalet lokaler i landet bedöms inte överstiga 150, vilket motsvarar ungefär 300 genetiskt unika mycel (bedöms motsvara 3 000 individer enligt IUCN:s definitioner). Utbredningen i landet bedöms vara kraftigt fragmenterad. Förekomstarean skattas till som mest omkring 500–600 km². Total population i landet bedöms ha minskat kraftigt, med mer än 30 % över de senaste 50 åren, p.g.a. försämrad hävd och igenväxning i ädellövbärande fodermarker. Minskningen bedöms fortgå framöver. Den förekommer sällsynt i Mellaneuropa och i södra delarna av Norden. Svampen är rödlistad i Norge och i Tyskland (CR). Den är en signalart som indikerar miljöer med höga naturvärden i ädellövskog.

Ekologi

Bildar mykorrhiza med bok, ek, hassel och lind, i ädellövskog, löväng och barrskog på kalkrik mark. I Sverige bildar den troligen mykorrhiza endast med ek. Den uppges dock också växa under bok och lind, och är i Mellaneuropa även funnen under ädelgran, Abies. Som regel uppträder fruktkroppar bara på någon enstaka till ett par ställen på varje lokal. Varje plats rymmer troligtvis en genetiskt unik svampindivid (genet) som kan fragmenteras till 10 eller flera frilevande men genetiskt identiska mycel (rameter, motsvarar IUCN:s definition av individ). Fruktkropparna är kortlivade, medan markmycelet kan ha en lång livslängd, flera decennier och potentiellt kan leva lika länge som mykorrhizasvampens värdträd kontinuerligt finns på platsen.

Hot

Arten hotas liksom många andra sydliga och krävande ädelspindlingar av den uppenbart begränsade populationsstorleken samt av att dess miljö i form av varma, ljusöppna ädellöv- och/eller hasselrika marker är hotad. Det främsta hotet mot arten är avverkning av de värdträd som den är helt beroende av. Även körskador och skogliga åtgärder som markberedning kan vara ödesdigert för artens markmycel.

Åtgärder

En långsiktig tillgång till värdräd säkras genom att växtplatserna undantas från trakthyggesbruk. På lokaler där arten förekommer undviks plantering av gran, och spontant igenväxande granar huggs bort. Värdräd och lämpliga blivande värdräd sparas på artens växtplatser. Arten gynnas sannolikt av naturvårdsinriktade skogliga åtgärder i syfte att upprätthålla en viss luckighet. Marken på växtplatsen utsätts inte för kraftiga störningar av typen skyddsdikning, markberedning eller liknande. Körning med tunga fordon undviks överhuvudtaget.

Övrigt

Utländska namn – NO: Birislørsopp.

Naturvård

Konventioner: Skogsstyrelsens signalart

Litteratur

Brandrud, T. et al. 1989–1998. Cortinarius Flora Photographica. Härnösand. Blad C 24.

Författare

Karin Bohlin & Tommy Knutsson 2001.